STRUCTURI LEXICALE CU INTERFERENŢE ENGLEZE ÎNTR-UN CORPUS DE FRANCEZĂ CANADIANĂ

DES STRUCTURES LEXICALES CONTENANT DES INTERFÉRENCES ANGLAISES DANS UN CORPUS DE FRANÇAIS CANADIEN

(Résumé)

Les formes relevées dans un corpus oral en français québécois que nous avons enregistré et transcrit participent à la constitution de structures lexicales et phraséologiques. Ces formes repérées dans le corpus oral télédiffusé par TV5 Monde (entre 2009-2011) correspondent à des faits lexicaux interférés de l'anglais et pénétrés en français québécois. Nous faisons des remarques et des constatations concernant l'existence, le fonctionnement et parfois l'origine de plusieurs types de faits, dus au contact entre, d'une part, le français canadien et québécois et, d'autre part, l'anglais. Ainsi, nous discutons les types de structures suivants: des structures françaises québécoises calquées sur certaines structures anglaises; des formulations françaises québécoises contenant certaines interférences anglaises ou certains types d'emprunts à l'anglais, construites à l'aide de moyens lexicaux français, et qui sont plus ou moins variables et/ ou instables et susceptibles d'être en cours d'évolution vers des structures phraséologiques françaises québécoises à l'heure actuelle. Nos constatations générales concernant les phénomènes lexicaux décrits sont appuyées par des chiffres qui résultent des calculs d'une statistique lexicale appliquée à notre corpus.

Cuvinte-cheie: contact lingvistic, diglosie, frazeologism, auxiliar semantic, verb suport, împrumut lexical, calc lingvistic, perspectivă sociolingvistică.

Mots-clés : contact linguistique, diglossie, phraséologisme, auxiliaire sémantique, verbe-support, emprunt lexical, calque linguistique, perspective sociolinguistique.

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

0. Se ştie că, fiind supusă unui contact direct şi intens cu engleza[1], franceza canadiană actuală conţine numeroase anglicisme în toate compartimentele limbii.

Cercetarea noastră se bazează pe un corpus vorbit în franceza canadiană din Québec, constituit din interacţiuni verbale orale (pentru noţiunea de *interacţiune*, cf. Gumperz 1989 *passim*). Din acest corpus, am selectat, pentru a fi discutate, anumite forme din engleza canadiană, pe cele care corespund structurilor lexicale şi frazeologismelor rezultate din interferenţe din engleză şi care (în acelaşi timp) se află în curs de adaptare la sistemul francezei din Québec. Ne-am propus să analizăm, în perspectivă sociolingvistică, o serie de variante lexicale (adesea concurente) prezente în corpusul nostru (pentru noţiunea de *variaţie lingvistică*, cf. Labov 1972 *passim*) şi, cu ajutorul datelor statistice, să ajungem la concluzii referitoare la funcţionarea şi la modul de evoluţie a formelor discutate. Corpusul analizat este constituit, în mod exclusiv, dintr-un material teledifuzat de canalul de televiziune TV5 Monde între anii 2009-2011. Selectarea corpusului a avut drept criteriu posibilitatea de a dispune de discursuri şi de interacţiuni care să reprezinte cele trei nivele de limbă utilizate în vorbirea comunităţii lingvistice francofone din provincia Québec: 1) nivelul elevat, 2) nivelul mediu şi 3) nivelul familiar; aceste nivele ar trebui să corespundă, respectiv, contextelor de comunicare următoare: formal, semiformal, informal. Observaţiile şi constatările noastre nu se bazează pe diglosia dintre varianta prescriptivă a francezei din Québec şi uzul acestei varietăţi a francezei, ci se înscriu într-un demers descriptiv al uzului din această varietate, aşa cum apare reprezentat uzul în corpusul nostru[2].

Analiza noastră porneşte de la premisa că folosirea anglicismului lexical în comunicarea cotidiană a locutorilor francofoni din Québec poate să depindă de o serie de factori extralingvistici, cum ar fi:

1) *tipul contextului de comunicare*: formal, semiformal („curent”), informal;

2) *natura comunicării*: în funcţie de prezenţa sau de absenţa destinatarului în contextul situaţional, avem o comunicare bilaterală (respectiv o interacţiune verbală) sau o comunicare unilaterală;

3) *natura relaţiilor interpersonale dintre interactanţi* (în cazul comunicării bilaterale), exprimată prin raporturile de roluri şi de locuri dintre interlocutori (rolurile materializate în interacţiune putând plasa interlocutorii fie în raporturi de egalitate, fie în raporturi de inegalitate);

[1] Pentru chestiuni privind contactul lingvistic, bilingvismul, schimbarea lingvistică şi norma etc., vezi, între alţii: Darbelnet 1976, Fishman 1983, Bédard 1983 şi Sala 1997 etc.

[2] Pentru câteva aspecte sociolingvistice ale francezei din Québec, cf., între alţii, Gagné 1979.

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

4) *domeniul de viaţă/ activitate* abordat de (inter)locutori în cadrul secvenţei interacţionale analizate.

Analiza întreprinsă ar putea să ateste existenţa unui proces de *frazeologizare* aflat în curs de desfăşurare în sincronie, în cadrul francezei canadiene actuale.

În cele ce urmează, vom prezenta o serie de fapte lexicale specifice contextului informal, care sunt interferate din engleză în franceza vorbită în Québec utilizată în corpusul nostru.

Înainte de a începe discutarea exemplelor întâlnite în materialul analizat, se cuvine să formulăm o remarcă referitoare la natura raporturilor dintre interlocutori în cadrul corpusului provenit din contexte informale: în cea mai mare parte a situaţiilor întâlnite, relaţiile dintre interlocutori în contextul informal reflectă raporturi de egalitate, dat fiind că interacţiunile se desfăşoară fie între colegi apropiaţi (vezi în serialul de televiziune „Rumeurs" sau în emisiunile comice retransmise pe postul de televiziune TV5), fie între membrii aceleiaşi familii şi prietenii acestora (vezi în serialul de televiziune „Les étoiles filantes"). Prin urmare, în aceste dialoguri din corpusul excerptat, se utilizează nivelul de limbă *curent* şi, mai ales, nivelul de limbă *familiar*.

Vom prezenta aici numai câteva fapte de limbă care aparţin *contextului informal*.

Menţionăm că ţinem cont, pe de o parte, de *împrumuturile vechi* din engleză ale francezei vorbite în Québec (v. atât cuvântul fr. can./ fr. qué. *ronne*, cât şi frazeologismele formate, în franceza vorbită în Québec, pornind de la nucleul lexical reprezentat de acest cuvânt), care sunt *pătrunse în limbă* (în franceza vorbită în Québec) şi dintre care toate sunt consemnate (aproape) în toate dicţionarele uzuale ale francezei canadiene actuale, dar şi de *împrumuturile recente* din engleză ale francezei vorbite în Québec[3], care nu sunt atestate în mod sistematic în toate dicţionarele francezei canadiene actuale. Pe de altă parte, vom analiza structurile şi frazeologismele formate pornind de la nucleele lexicale reprezentate de *interferenţele* actuale provenite din engleză ale francezei din Québec, aceste structuri fiind frecvente în corpusul nostru de franceză canadiană orală[4].

[3] Vezi, de exemplu fr. can./ fr. qué. *demande* şi fr. can./ fr. qué. *considérer* şi frazeologismele formate în franceza curentă din Québec, în cursul comunicării orale, de la nucleele lexicale reprezentate de aceste cuvinte.

[4] De exemplu: engl./ fr. can./ fr. qué. *break*, consemnat numai în anumite dicţionare ale francezei canadiene şi acolo, doar cu sensurile şi cu uzurile strict substantivale, cu forma ortografică a substantivului *break* din engleză, o formă ortografică engleză care este adaptată uneori la franceza canadiană sub aspectul exclusiv fonetic; în schimb nu sunt consemnate deloc în dicţionarele francezei canadiene consultate acele frazeologisme care apar pe cale orală în corpusul nostru şi care sunt formate pornind de la nucleul lexical reprezentat de substantivul fr. can./ fr. qué. *break.*

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

1. Calcuri lexicale, frazeologice şi calcuri semantice după engleză

Oferim mai jos un inventar (care nu este exhaustiv) al formelor calchiate întâlnite în corpusul care provine din ***situaţii informale***.

Precizăm totodată că unele dintre structurile dezvoltate pe baza calcurilor la care ne vom referi aici pot fi privite şi din perspectiva *gradului de adaptare* a anglicismului la sistemul limbii franceze.

(·) Hélène Charbonneau, ziaristă [cu vârsta cuprinsă între 30 şi 40 de ani] (adresându-se unui coleg de redacţie): - *Je pourrais* ***considérer ta demande****, si tu m'avouais quelque chose de toi.* ('Rumeurs', ep. 1)

În structura franceză qué. *considérer* + complement direct [-animat] cu sensul „a lua în considerare ceva", verbul francez qué. *considérer* (tranzitiv direct) poate fi interpretat ca reprezentând un calc semantic după unul dintre sensurile utilizării tranzitive a verbului englez *to consider*[5].

(·) Gérald Bergeron, medic [cu vârsta cuprinsă între 50 şi 60 de ani] (adresându-se iubitei sale, Hélène Charbonneau): - *C'est vrai qu'on peut pas demander un verre d'eau pour rincer ses dents, sans que* ***tout le monde saute aux conclusions****!* ('Rumeurs', ep. 1)

Expresia franceză qué. *sauter* ***aux conclusions*** este un calc frazeologic după expresia engleză (*to*) *jump to conclusions*. Acest frazeologism englez posedă sensurile următoare în franceza standard: fr. stand. 'tirer des conclusions hasardeuses/ hâtives/ prématurées, juger à la légère' (rom. 'a trage concluzii premature').

(·) Daniel Rajotte, prietenul lui Jacques Préfontaine, fără profesie [cu vârsta cuprinsă între 30 şi 40 de ani] (adresându-se telespectatorilor): - *J'avais le goût que Bobby soit avec moi* ***pour le reste de ma ronne****, qu'une partie de lui me suive ! Parce que le bout de chemin que je me préparais à faire, lui, il l'avait déjà fait !* ('Les étoiles filantes', ep. 2)

Subtitrarea în franceză standard a acestui episod al serialului „Les étoiles filantes" oferă glosarea următoare pentru structura franceză qué. *pour le reste de ma* ***ronne***: fr. stand. 'pour la suite'; în limba română, în contextul filmului, structura citată ar putea să fie glosată în felul următor: rom. 'pentru restul vieţii mele'. Cuvântul englez/ francez qué. *run* cu sensurile 'alergare; cursă; itinerariu' a fost probabil în franceza canadiană o interferenţă din engleză şi a devenit în franceza vorbită în Québec un împrumut din engleză, acest împrumut fiind

[5] Cu toate acestea, ar trebui să menţionăm că, în engleză, verbul ***to consider*** provine din franceza veche.

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

consemnat în toate dicţionarele francezei vorbite în Québec[6]. Cuvântul provenit din engleză *ronne* din franceza vorbită în Québec apare ca fiind francizat pe toate planurile: fonetic, morfolexical şi grafic (pe plan grafic numai pentru scopurile comunicării scrise). Cuvântul *ronne* nu aparţine nici francezei standard, nici francezei de referinţă[7] (cf. *Le Petit Robert,* unde nicio formă similară cu forma *ronne* nu este menţionată). Formularea engleză care ar putea să stea la baza structurii lexicale franceze qué. menţionate ar putea fi: engl. *for the rest of my run*.

(·) Jacques Préfontaine, profesor de matematică [cu vârsta cuprinsă între 30 şi 40 de ani] (adresându-se prietenului său, Daniel Rajotte): - *T'as trouvé une job ?*

Jacques Préfontaine răspunzând lui Daniel Rajotte: - *Eh, oui, je vais chanter une couple de temps, en tapant dans un bar.* ('Les étoiles filantes', ep. 2)

Frazeologismul francez qué. *une couple de temps* este un calc structural şi semantic complex după engleză:

1) un calc după → substantivul englez *couple* din structura cantitativă engleză *a couple of* + un substantiv (englez): rom. 'doi; câţiva, câteva'+ un substantiv românesc;

2) şi un calc după → substantivul englez *times* cu sensul rom. 'ori; dăţi'.

Aşadar frazeologismul englez *a couple of times* a dat sintagma/ frazeologismul în franceză qué. *une couple de temps* având aici sensul românesc 'de câteva ori'.

Întreaga structură lexicală franceză qué. *une couple de temps* reprezintă un calc după structura frazeologică engleză ***a couple of times*** (cf. *Oxford-Hachette*, s.v. engl. *couple*, unde este menţionată structura engleză *a couple of times* cu sensul francez 'deux ou trois fois').

---

[6] Cf. Bélisle, s.v. *ronne* s.f. (ang. *run*, course): course, tournée, itinéraire [rom. 'traseu obişnuit al vânzătorilor ambulanţi'] (ex.: «Le laitier fait *sa* ***ronne*** tous les matins.» = rom. 'Vânzătorul de lapte îşi face *vânzarea la domiciliul clientului* în fiecare dimineaţă.'); clientèle, nombre de pratiques [rom. număr de clienţi ai unui vânzător] (ex.: «Le boulanger a *une grosse* ***ronne***.» = rom. 'Brutarul înregistrează/ face ***vânzări*** *mari*.'). De asemenea, cf. Bergeron, Léandre, s.v. *ronne* n.f. (v. *run*) şi s.v. *run* (pron. *ronne*) n.m. ou f.: trajet habituel [rom. traseu obişnuit al unui vânzător] (ex. «*La* ***run*** du boulanger.» = rom. 'traseu al brutarului pentru vânzările la domiciliul clientului'); séjour à l'extérieur de sa région pour gagner de l'argent [rom. 'călătorie în afara regiunii de baştină a unei persoane, pentru scopuri profesionale/ financiare….; naveta (pe care o face cineva) pentru scopuri profesionale şi de lucru'] (ex.: «I fa *sa* ***run*** à Baie James tous les ans.» = rom. 'O persoană (de genul masculin: *el*) face naveta la… (…Baie James) în fiecare an.'); etc. […].

[7] Pentru delimitarea noţiunii de *franceză de referinţă*, cf. Francard 2001.

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

Mai menţionăm o structură frazeologică franceză qué. similară cu structura lexicală din frazeologismul francez qué. *une couple de temps*, şi anume structura franceză qué. *une couple d'heures*, care copiază structura frazeologismului englez *a couple of hours* (cf. *Webster's Unabridged Dictionary*, s.v. *couple*).

(·) Poliţist [cu vârsta cuprinsă între 30 şi 40 de ani] adresându-se unei colege poliţiste [cu vârsta cuprinsă între 30 şi 40 de ani]:

- ***Eh ! Donnes-y un break*** [cu pronunţarea engleză a cuvântului interferat din engleză *break*] *là ! C'est un artiste ! Tout le monde sait que les artistes, c'est pas du monde violent !* ('Les étoiles filantes', ep. 4)

Frazeologismul francez qué. *donnes-y un break* (cu pronunţarea engleză a lexemului substantival francez qué. *break*, provenit din substantivul englez *break*) calchiază structura lexicală din engleza americană familiară *give him a break!* (rom. 'Acordă-i o pauză! ' sau, aici, rom. 'Lasă-l în pace!').

(·) Daniel Rajotte adresându-se tânărului care îi livrează pizza la uşa domiciliului:

- *Salut !* ***Garde le change*** *!* ('Les étoiles filantes', ep. 5)

Frazeologismul francez qué. *garde le change !* reprezintă un calc după structura engleză *keep the change!*, al cărei sens în franceza standard este 'garde la monnaie !' (rom. 'păstrează restul!'). Substantivul francez qué. *change* este pronunţat cu consoanele fricative franceze [ʃ] şi [ʒ] (în locul consoanelor africate din engleză, [tʃ] şi [dʒ]) şi cu o vocală nazală franceză [ɑ̃] = [ʃɑ̃ʒ]. În *Le Petit Robert* (s.v. *change*), pentru substantivul masculin omofon din franceza standard *change*, nu apare sensul „rest (de bani)", acest sens aparţinând formei lexicale de genul feminin *la monnaie* (din franceza standard).

(·) Chantal Préfontaine, psiholoagă [cu vârsta cuprinsă între 30 şi 40 de ani] (adresându-se soţului său, Jacques Préfontaine): - *Je pensais que c'était toi qui l'avais fait ! Si ça avait été ta solution pour aider Thomas, ben,* ***j'aurais été derrière toi !*** ('Les Étoiles filantes', ep. 4)

Expresia subliniată ***j'aurais été derrière toi*** constituie un calc frazeologic francez qué. după structura engleză *to be behind somebody* (v. Oxford-Hachette, s.v. *behind*) având sensul francez standard: fr. stand. 'je t'aurais soutenu (à fond)'.

2.1. Formulări după model francez care conţin interferenţe din engleză

În această categorie intră o serie de sintagme lexicale ale francezei vorbite în Québec, aflate în curs de fixare, în majoritatea lor. Aceste sintagme lexicale conţin modele structurale specifice francezei, dar sintagmele întâlnite în corpus

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

mai conţin, în plus, şi câte un lexem din engleză, acesta din urmă fiind adaptat sistemului francez.

Astfel, o parte constitutivă a sintagmelor de acest tip (care aparţin ansamblului de structuri relevat în corpusul nostru) corespunde unui lexem mai mult sau mai puţin fix, deci unui lexem care s-a fixat deja într-o bună măsură cu forma relevată (în momentul înregistrării corpusului), în timp ce o a doua parte a sintagmelor întâlnite este susceptibilă de a fi supusă unei variaţii mai mari, deci schimbării lingvistice. Aşadar o parte a sintagmei corespunde lexemului interferat din engleză, deci nucleului mai degrabă fixat al sintagmei, care se află la baza expresiei mixte franco-engleze, în timp ce o a doua parte a structurii corespunde anturajului lingvistic francez variabil (care conţine lexemul interferat din engleză).

Structurile lexicale franceze rezultate conform acestor procedee lexicale sunt formate cu ajutorul anumitor verbe franceze, denumite de noi „auxiliare semantice", o parte dintre auxiliarele semantice reprezentând ceea ce gramaticile franceze numesc *verbe suport* (cf. Riegel, Martin, Jean-Christophe Pellat, René Rioul 1994: 232, unde sunt menţionate, în primul rând, dintre verbele suport de bază, în franceză: fr. stand. *faire*, fr. stand. *avoir*, fr. stand. *donner*).

În corpusul nostru, funcţia de verbe suport sau/şi de auxiliare semantice + anglicisme (anglicismele fiind substantive sau adjective) este asumată de verbele franceze următoare: – fr. stand./ fr. qué. *avoir* (în franceză standard, verb tranzitiv; verbul fr. *avoir* mai prezintă şi varianta franceză stand. *il y a*); – fr. stand./ fr. qué. *faire* (în franceză standard, verb tranzitiv); – fr. stand./ fr. qué. *être* (în franceză standard, verb intranzitiv) (v. forma franceză stand. *c'est* a verbului francez *être*, care este formula prezentativului francez); – fr. stand./ fr. qué. *devenir* (în franceză standard, verb intranzitiv cu valoare copulativă); – fr. stand./ fr. qué. *(se) donner* (în franceză standard, verb tranzitiv, verb intranzitiv şi verb pronominal); – fr. stand./ fr. qué. *lâcher* (în franceză standard, verb tranzitiv, verb intranzitiv şi verb pronominal); – fr. stand./ fr. qué. *partir* (în franceză standard, verb intranzitiv); – fr. stand./ fr. qué. *passer* (în franceză standard, verb intranzitiv, verb tranzitiv, verb pronominal); – fr. stand./ fr. qué. *perdre* (în franceză standard, verb tranzitiv, verb intranzitiv, verb pronominal); – fr. stand./ fr. qué. *prendre* (în franceză standard, verb tranzitiv, verb intranzitiv şi verb pronominal) şi – fr. stand./ fr. qué. *prendre pour* (în franceză standard, verb tranzitiv atunci când este însoţit de prepoziţia simplă fr. *pour*); – fr. stand./ fr. qué. *rendre* (în franceză standard, verb tranzitiv sau verb pronominal); – fr. stand./ fr. qué. *trouver* (în franceză standard, verb tranzitiv sau verb pronominal); – fr. stand./ fr. qué. *venir* (în franceză standard, verb intranzitiv); – fr. stand./ fr. qué. *voir* (în franceză standard, verb intranzitiv, verb tranzitiv direct şi tranzitiv indirect, verb pronominal).

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

Menţionăm câteva exemple:

(·) Poliţistul [cu vârsta cuprinsă între 30 şi 40 de ani] adresându-se unei colege poliţiste [cu vârsta cuprinsă între 30 şi 40 de ani]: – *Tu vois ? [...] Toi,* ***tu es*** *vraiment* ***yob*** *? Prendre la défense d'un enfant qui est même pas le tien !*

Poliţista: - *Le pauvre petit gars ! Il faut dire qu'il est pas tombé sur le papa le plus viril de la ville !* (‘Les étoiles filantes’, ep. 4)

Structura franceză *qué* conţinând verbul francez standard *être* + un adjectiv calificativ este ilustrată aici prin sintagma franceză qué. *être* + substantivul englez *yob*, acesta din urmă având valoare gramaticală adjectivală şi un sens pejorativ, în franceză ‘loubard, voyou’ (vezi Oxford-Hachette, s.v. *yob*) (în rom. ‘golan, vagabond’). Ne întrebăm dacă, în contextul de mai sus, structura aceasta ar putea să fie tradusă prin rom. „Eşti într-adevăr/ eşti oare o vagaboandă/ o (persoană/ individă) bătută în cap?”.

Verbul francez ***faire*** urmat de un anglicism poate să ajute în franceza vorbită în Québec la crearea unor structuri care nu se găsesc în frazeologia engleză ca atare (v. mai jos):

(·) Chantal Préfontaine se adresează prietenului soţului său, Daniel Rajotte, referindu-se la soţul ei: - *[...]* ***Il a fait un burnout*** *l'an dernier. [...] Il s'en est sorti ! Eh, ça se surmonte, une dépression ! [...]* (‘Les étoiles filantes’, ep. 2)

Faire un burnout este o structură franceză qué. care conţine substantivul englez *burnout* (acesta din urmă provenind, la rândul său, din verbul englez *(to) burn* + prepoziţia simplă engleză *out*, în rom. ‘a arde complet’), precedat de articolul nehotărât francez *un*, structura aceasta fiind centrată pe verbul suport francez standard *faire*.

În engleză, substantivul comun *burnout* are două sensuri (v. Oxford-Hachette, s.v. *burn-out*): 1. ‘(despre lucrători, angajaţi) surmenaj, epuizare’; 2. ‘(aerosp.) fază finală de combustie’.

În exemplul nostru, substantivul englez *burnout* apare cu sensul ‘stare psihică depresivă’ (v. şi sinonimul francez standard al expresiei discutate, care este prezent chiar în exemplul citat mai sus, *une dépression*).

În limba engleză, substantivul englez *burnout* nu este însoţit niciodată de verbe al căror sens ar putea să corespundă sensurilor pe care le are verbul francez standard *faire.* Prin urmare, îmbinarea *faire* + un *burnout* este o creaţie a francezei. Această structură nu este însă specifică francezei din Québec, ci este folosită şi în franceza vorbită în Hexagon, chiar dacă dicţionarele francezei standard nu o menţionează deloc (v. ocurenţele sale numeroase în emisiunile de televiziune transmise de posturile francofone de televiziune TV5 Monde şi M6). Totuşi, această structură este folosită în franceza vorbită în Hexagon doar cu o conotaţie strict medicală, deoarece starea

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

psihică desemnată prin *burnout* este considerată de psihiatrii francezi ca fiind distinctă de boala numită *depresie* (în franceza standard *une dépression*). Se pare că, în franceza vorbită în Québec, această distincţie nu este operantă, după cum o dovedeşte exemplul pe care l-am citat *supra*, în care *une dépression* se prezintă ca o variantă lexicală sinonimă a substantivului *un burnout* provenit din engleză.

2.2. Sintagme lexicale şi structuri frazeologice create cu ajutorul mijloacelor francezei comune, dar având nuclee lexicale engleze

1) Structuri frazeologice franceze cu forme lexicale engleze interferate

Menţionăm câteva exemple:

(·) Ziarist (Christian Bergeron) adresându-se fotografului, în timpul unei şedinţe de fotografiere a unui grup de colegi de redacţie: - *[...]* ***C'est cool !*** *Tu me cadres ça serré tout là, là !* ('Rumeurs', ep. 2)

Verbul copulativ francez stand. ***être*** este urmat de anglicismul *cool* (anglicismul *cool* funcţionând ca adjectiv sau ca adverb în diverse contexte, dar ca adjectiv în acest context), care este folosit foarte frecvent la ora actuală (după cum am mai precizat) şi în franceza familiară din Hexagon (dar şi în alte limbi). Structura franceză qué. ***c'est cool*** are aici sensul francez standard 'c'est excellent' (rom. 'este grozav/ excelent').

2) Formulări frazeologice care conţin derivate franceze qué. şi elemente franceze qué. formate pornind de la lexeme engleze

a) Unele structuri frazeologice conţin *derivate nominale* franceze qué. care au ca bază de formare câte un lexem englez.

De exemplu, avem:

(·) Adolescentă (Soleil Dubeau, fiica Soniei Dubeau) adresându-se unui prieten (Thomas Préfontaine, fiul familiei care o găzduieşte): - *[...] le gars, d'habitude, il répond quelque chose comme : 'toi aussi,* ***tu es supercute!*** *'* ('Les étoiles filantes', ep. 5)

În formularea franceză qué. *Tu es* ***super****cute,* adjectivul ***super****cute* este un derivat francez qué. rezultat din contopirea a două unităţi lexicale, lexemul englez *cute* şi prefixoidul francez standard *super-* cu trăsăturile semantice [+augmentativ] şi [+superlativ]. O structură asemănătoare mai are şi adjectivul francez ***super****cool* (chiar dacă acesta nu este specific francezei din Québec, ci aparţine şi francezei din Hexagon).

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

(Menţionăm că lexemul englez *cute* cu valoarea gramaticală adjectivală este încadrat, în mod frecvent, în structuri analitice de comparaţie sau de intensitate, de exemplu: fr. qué. *bien/ plus cute*, după cum rezultă din exemplele numeroase întâlnite în corpusul nostru.)

b) O serie de structuri conţin *verbe* franceze qué. formate cu desinenţa verbală de infinitiv francez, adăugată unor substantive sau unor verbe engleze sau (mult mai rar) unor adjective engleze.

Astfel substantivul englez *trip* a dat verbul francez qué. *trip**er***, verbul englez *(to) flash* a dat verbul francez qué. *flash**er***, iar adjectivul englez *French* (din sintagma *French kiss*) care a preluat sensul de 'sărut' (de la substantivul englez *kiss*) a dat verbul francez qué. *french**er*** etc.

Trebuie subliniat că toate aceste verbe nou create au fost incluse în conjugarea franceză I (în grupa I, care cuprinde verbe regulate, acestea având infinitivul terminat cu desinenţa franceză *-er*).

(·) Locutoare adolescentă (aceasta este Sonia Dubeau, mama actualei adolescente numite Soleil Dubeau, aflată la vârsta adolescenţei în această secvenţă cinematografică retrospectivă, fostă solistă vocală în formaţia canadiană francofonă de muzică rock „Les Météores") aflată în dialog cu telespectatorii: - *J'avais seize ans quand j'ai commencé à jouer avec les Météores ! La musique n'était pas ce qui m'intéressait le plus dans l'idée de faire partie d'un band !* [o pronunţare engleză] *Ce qui me faisait vraiment **triper** là, c'étaient les deux guitaristes !*

- Un alt locutor (aflat în secvenţa cinematografică retrospectivă, un prieten din trecut al solistei vocale Sonia Dubeau): - *Ils sont supercools. Tu vas encore **triper**.*

('Les étoiles filantes', ep. 5)

Verbul francez qué. *trip**er*** are aici sensul provenit de la substantivul englez *trip* 'excursie, călătorie'. Lexemul din franceza vorbită în Québec *trip**er*** provine din substantivul englez *trip* + desinenţa gramaticală franceză de infinitiv (de grupa I) *-er*. În exemplul citat mai sus, verbul francez qué. *trip**er*** apare mai întâi în structura factitivă franceză (*faire* + infinitiv), iar apoi în forma perifrastică franceză de viitor apropiat (*tu vas **triper***).

c) Pentru această categorie de structuri, mai menţionăm şi fenomenul *concurenţei gramaticale*.

Analiza corpusului nostru ne-a permis să observăm existenţa a numeroase forme care alcătuiesc perechi constituite din forme alternative, formele alternative fiind aflate în *variaţie liberă*, iar *variaţia liberă* nefiind condiţionată (în mod vizibil) de niciun factor extralingvistic. Fiind *variantele libere* (cu modificări ale morfemelor gramaticale) ale aceluiaşi lexem de bază, formele

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

alternative ilustrează fenomenul *alternanţei gramaticale*, denumit şi *concurenţă gramaticală*. *Concurenţa gramaticală* atestă o nesiguranţă (socio)lingvistică a locutorilor.

Pentru ilustrare, menţionăm perechea gramaticală ***le***/ ***la*** *speech* (în română 'discurs') din structura franceză *faire* ***le***/ ***la*** *speech de*... de mai jos, în care apare alternanţa genului gramatical.

De exemplu:

(·) Locutor adolescent (Thomas Préfontaine) adresându-se tatălui său (Jacques Préfontaine): - *Je pense qu'il faut que tu me fasses* ***la*** *speech de la sexualité !* ('Les étoiles filantes', ep. 5)

Faire ***la*** *speech* este o structură lexicală creată în franceza din Québec pe baza lexemului englez *speech* rom. 'discurs'. Acest frazeologism francez qué. are sensul 'a vorbi despre un subiect, a ţine un discurs'. Genul gramatical francez utilizat în acest context este femininul, acesta fiind marcat prin utilizarea articolului hotărât de genul feminin fr. stand. *la*.

Răspunsul tatălui (formulat la un interval de câteva zile) conţine acelaşi substantiv *speech*, dar care este utilizat cu genul masculin:

(·) Tatăl (Jacques Préfontaine) adresându-se fiului său (Thomas Préfontaine) şi oferindu-i acestuia un răspuns tardiv: - *Chuuut ! Va voir Daniel ! J'aurais une petite discussion à avoir avec ta mère ! Après, si tu veux, je te le ferai,* ***ton*** *fam****eux*** *speech sur la sexualité !* ('Les étoiles filantes', ep. 5)

Genul masculin al substantivului *speech* este marcat în acest al doilea context prin utilizarea adjectivului posesiv francez standard de genul masculin *ton*, dar şi prin utilizarea adjectivului calificativ francez standard *fameux* cu genul masculin.

Structura franceză qué. citată în acest context este consemnată în Bergeron, *Dictionnaire de la langue québécoise*, s.v. *speech*, substantivul francez qué. *speech* fiind menţionat în acest dicţionar tot cu genul masculin: '(pron. spitche) n.**m.** – Semonce. *Faire un* ***speech***. – Faire un discours. – *Speech !* Un discours !'.

Concurenţa gramaticală bazată pe diferenţa de gen între cele două forme lexicale ale substantivului francez qué. *speech* (preluat din engleză) dovedeşte că expresia franceză qué. *faire* ***le/ la*** *speech* nu este fixată încă definitiv în varietatea de franceză vorbită de comunitatea lingvistică francofonă din Québec, în ciuda introducerii formei *speech* din engleză în dicţionarul francezei din Québec menţionat.

3) Structuri de tip frazeologic create în mod accidental în franceza din Québec

Pentru unele formulări din corpus, este adesea dificil să găsim un model strict francez (în franceza de referinţă sau în franceza din Hexagon) sau un

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

model strict englez, iar structurile de acest tip nu le găsim nici atestate, nici consemnate ca atare în niciunul dintre dicţionarele francezei canadiene vorbite în Québec pe care le-am consultat; pentru acest din urmă motiv, considerăm că formulările relevate au statutul unor „structuri frazeologice create în mod accidental". Într-adevăr, putem considera că aceste formulări sunt creaţii structurale *accidentale*, caracterul *accidental* din denumirea dată de noi subliniind trăsăturile arbitrare, aleatorii, lipsite de sistematicitate şi de regularitate ale structurilor relevate în corpusul nostru oral, aceste structuri aparţinând în mod exclusiv francezei vorbite în Québec.

Formulările franceze qué. din această categorie ar putea să constituie inovaţii lexicale, realizate în mod direct în franceza vorbită în Québec, dar construite cu ajutorul anumitor cuvinte interferate din engleză şi aflate în centrul acestor formulări:

(·) Daniel Rajotte adresându-se soţiei prietenului său, Chantal Préfontaine: - *Non, mais* ***Madame Tanguay a toujours eu un gros, gros cake sur Jacqus !***

Prietenul lui Daniel Rajotte (Jacques Préfontaine): - *N'exagère pas !* („Les étoiles filantes", ep. 2)

Structura franceză qué. ***elle/Madame Tanguay a eu un gros cake sur…*** a fost tradusă în subtitrarea filmului prin expresia din franceza hexagonală familiară: fr. «[elle] a eu le béguin pour Jacques» (rom. 'Doamna Tanguay a avut o mare slăbiciune pentru/ a fost tare îndrăgostită de Jacques.'). Structura franceză qué. ***elle a eu un gros cake sur…*** conţine cuvântul interferat din engleză *cake* (care în română are sensul 'prăjitură; tort').

(·) Jurnalist (Frank Laliberté, fotograf profesionist al revistei „Rumeurs") [cu vârsta cuprinsă între 40 şi 50 de ani, de orientare homosexuală declarată în film] discutând cu o colegă jurnalistă (Sandra McLaren) despre prietenul acesteia: - *Ça fait juste trois jours que tu le connais !*

Colega lui Frank Laliberté (Sandra McLaren) [ziaristă a revistei „Rumeurs", cu vârsta cuprinsă între 30 şi 40 de ani]: - *Oui, mais tu sais comment des fois* ***t'as comme un feeling que ça fitte pas !*** *Je te donne un exemple. Hier soir, je l'invite chez nous, après qu'on soit rentrés du show* [ʃo:] *de Beyoncé* [bijɔ̃se] *à New York, dans son avion privé*[8] *[...] !* ('Rumeurs', ep. 5)

Verbul (aici intranzitiv, în franceza vorbită în Québec) provenit din verbul englez american *(to)* ***fit*** are în structura franceză qué. citată ***ça fitte pas*** sensul 'ceva nu se potriveşte', iar forma ***fitte*** din contextul citat trebuie să fie înţeleasă ca un verb, care este conjugat în franceza din Québec la modul indicativ, la timpul prezent, la persoana a treia şi la numărul singular (cf. Bergeron, s.v.

[8] *Son avion privé* reprezintă în acest context un purism al francezei vorbite în Québec şi este înlocuit cu un anglicism al francezei comune *son jet* în subtitrarea filmului, realizată în franceza curentă din Hexagon.

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

fitter, unde cuvântul francizat de origine engleză *fitter* este menţionat în franceza canadiană ca un verb tranzitiv).

Structura franceză qué. ***t'as comme un feeling que ça fitte pas*** este echivalentă cu formularea din franceza hexagonală: fr. hex. «on a une sorte de sentiment que ça ne va pas».

3. Constatări generale din perspectivă sociolingvistică

În funcţie de factorii extralingvistici luaţi în considerare, trebuie să precizăm, mai întâi, că, în ceea ce priveşte utilizarea structurilor de tip frazeologic discutate, opoziţia *inegalitate vs. egalitate de locuri* (presupusă de *factorul raportului de roluri*) s-a dovedit *nerelevantă* pentru corpusul de care dispunem.

Totuşi, compararea corectă a datelor este permisă de faptul că atât contextul semiformal, cât şi cel informal de comunicare din corpusul nostru sunt bazate pe relaţii de roluri care sunt, în principal, de egalitate între interlocutori.

O explicaţie posibilă pentru *lipsa de relevanţă a factorului raportului de roluri* ar putea fi următoarea: în majoritatea cazurilor, frazeologismele sunt *elemente familiare*, care apar în vorbirea tuturor locutorilor, indiferent de statutele interlocutorilor, dar şi indiferent de raporturile de roluri dintre interlocutori, în contextele informale.

3.1. Pentru fiecare dintre cele trei tipuri de ***contexte de comunicare*** avute în vedere, constatările noastre sunt următoarele:

1) – În *contextul* ***formal*** de comunicare, nu am înregistrat nicio interferenţă frazeologică după model englez sau care să conţină elemente engleze (deci frecvenţa relativă a structurilor studiate este de **0,0%**).

2) – În *contextul* ***semiformal***, în comunicarea **unilaterală** (a prezentatorilor de televiziune), frecvenţa relativă a unităţilor de acest tip este: tot de **0%.**

În comunicarea **bilaterală** (deci în cadrul interacţiunilor), în condiţiile **egalităţii** de roluri şi de locuri, ***calcurile*** se repartizează astfel: ***1 ocurenţă/ la 2,9 minute***.

Calcurile după engleză reprezintă ***66,6%*** din totalul structurilor frazeologice excerptate, iar **unităţile lexicale construite după modelul francez aflate în curs de formare şi cu cuvinte interferate din engleză** reprezintă doar ***8,33%.*** Precizăm că acestea din urmă au o frecvenţă absolută medie de: ***1 ocurenţă/ la 23 de minute.*** Trebuie să mai remarcăm şi că, în *contextul semiformal*, alternanţa în franceză a formelor aceluiaşi lexem englez interferat din engleză nu este la fel de evidentă ca în comunicarea din *contextul informal*.

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

3) – În *contextul* ***informal*** de comunicare, în condiţiile **egalităţii** de roluri şi de locuri între interlocutori, se remarcă o mare varietate şi un număr ridicat de structuri de tip frazeologic, dat fiind caracterul mai liber al exprimării.

În corpusul analizat, în contextul **in**formal, ***calcurile lexicale, frazeologice sau/şi calcurile semantice*** au o frecvenţă absolută medie puţin mai ridicată decât calcurile din contextul **semi**formal: ***1 ocurenţă/ la 2,6 minute*** (faţă de ***1 ocurenţă/ la 2,9 minute*** în contextul **semi**formal).

Dacă frecvenţa relativă a *calcurilor după engleză* este în uşoară scădere faţă de contextul semiformal (*56,6%* faţă de *66,6%*), procentul unităţilor lexicale construite după model francez care conţin cuvinte interferate din engleză este într-o evidentă creştere (35,85% faţă de 8,33%), iar unităţile lexicale care conţin cuvinte interferate engleze, dar care sunt construite după modelul francez se dovedesc utilizate mai frecvent: *1 ocurenţă/ la 4,2 minute* (faţă de *1 ocurenţă/ la 23 de minute*).

Ca o concluzie generală referitoare la influenţa factorului reprezentat de *contextul situaţional de comunicare* asupra variabilei lingvistice reprezentate de interferenţele frazeologice engleze, am putea să relevăm următoarele observaţii:

a) Între contextul formal de comunicare (în care utilizarea unei variante standard este necesară) şi celelalte două contexte situaţionale (în care se utilizează nivelele *mediu* şi *familiar* ale limbii), în corpusul analizat, diferenţa este de *ordin calitativ* (*0 ocurenţe* // faţă de *1 ocurenţă la 2,9 minute* şi, respectiv, *1 ocurenţă la aproximativ 2,6 minute*; sau, pentru structurile bazate pe modelul francez: *0 ocurenţe* // faţă de *1 ocurenţă la 23 de minute* şi, respectiv, *1 ocurenţă la 4,2 minute*).

b) În schimb, între *contextul semiformal* şi cel *informal*, diferenţa este de *natură cantitativă*, după cum o dovedesc datele de mai sus.

3.2. Pe baza analizei corpusului, am mai constatat că, pornind de la **un prim stadiu**, în care sintagmele lexicale rămân anglicizate (cum ar fi calcurile după engleză), este posibil să se ajungă la **un al treilea stadiu**, în care sintagmele dobândesc formulări complet franceze (pentru acest tip de schimbare lingvistică, v. şi Labov 1972: 122-182).

De la stadiul *întâi* la *al treilea* se trece printr-**un al doilea stadiu**, în care sintagmele se află în curs de fixare (şi de sudare) internă, cu ajutorul adăugării unor cuvinte franceze (preluate, în principiu, din franceza standard). Am subliniat mai sus că aceste cuvinte joacă rolul unor ‘auxiliare semantice franceze’ şi se plasează alături de lexemele engleze pe baza cărora sunt formate îmbinările de cuvinte şi sintagmele în chestiune. Fără îndoială, unele dintre structurile relevate aici se află *în acest al doilea stadiu* de fixare internă a elementelor componente.

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

Aşadar, putem considera că structurile care au ajuns sau care par să fi ajuns în *stadiul al treilea* şi care reprezintă sintagme fixe sau fixate dobândesc statutul de *frazeologisme stabile* sau/şi pe acela de *expresii* ale varietăţii de franceză vorbite în Québec.

Mai trebuie subliniat că, pe măsură ce structurile frazeologice rezultate pe baza interferenţelor din engleză capătă trăsături ale adaptărilor lexicale la sistemul francezei din Québec, frecvenţa de apariţie a faptelor frazeologice calchiate în mod direct după engleză scade în corpusul nostru. Această constatare ar putea să însemne că, în cursul perioadei sincronice contemporane, se accentuează „revenirea" la franceză în uzul lingvistic din vorbirea comunităţii lingvistice francofone din Québec, după preluarea şi integrarea anumitor elemente lexicale engleze.

Astfel „reîntoarcerea" la structuri strict franceze prin integrarea anglicismelor (din unităţile lexicale de tip frazeologic) în contexte verbale franceze conduce, pe de o parte, la îmbogăţirea vocabularului, datorită creării de expresii noi, iar, pe de altă parte, la dobândirea de către varietatea de franceză vorbită în Québec a anumitor trăsături specifice.

CORPUS LEXICOGRAFIC

Bélanger, Mario, 2004, *Petit guide du parler québécois*, 2e édition, Outremont (Québec), Les Éditions internationales Alain Stanké (1re édition : Les Éditions internationales Alain Stanké, 1997). = Bélanger.

Bélisle, Louis-Alexandre, 1969, *Petit dictionnaire canadien de la langue française*, édition scolaire (Ouvrage agréé par le Ministère de l'Éducation du Québec), Québec, Bélisle, Éditeur, Inc. = Bélisle.

Bergeron, Léandre, 1980, *Dictionnaire de la langue québécoise*, Montréal, VLB Éditeur. = Bergeron.

Cambridge Advanced Learner's Dictionary, 2008, Third Edition, Cambridge, Cambridge University Press. (în variantă electronică) = *Cambridge.*

Colpron, Gilles, 1970, *Les anglicismes au Québec. Répertoire classifié*, Ottawa, Librairie Beauchemin Limitée. = Colpron.

Desruisseaux, Pierre, 2003, *Dictionnaire des expressions québécoises*, Montréal, Nouvelle édition, Bibliothèque québécoise/ Éditions Hurtubise HMH. (Publ. antérieurement sous le titre : *Le livre des expressions québécoises*. La Salle, Québec : Hurtubise HMH, C1979. Publ. à l'origine dans la coll.: Ouvrages pratiques.) = Desruisseaux.

Dicţionarul explicativ al limbii române, 1998 (ediţia a II-a), Bucureşti, Univers Enciclopedic. = *DEX.*

Dulong, Gaston, 1968, *Dictionnaire correctif du français au Canada*, Québec, Les Presses de l'Université Laval. = Dulong.

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

Manfred, Höfler, 1982, *Dictionnaire des anglicismes*, Paris, Librairie Larousse („Les dictionnaires de la langue française „). = Manfred.
Meney, Lionel, 1999, *Dictionnaire québécois français (pour mieux se comprendre entre francophones)*, Montréal (Québec)/ Toronto, Guérin, édit. ltée. = Meney.
(Le) Nouveau Petit Robert de la langue française, 2001; 2007, Paris, Le Robert. = *Le Petit Robert.*
Oxford English Dictionary, 1989, Oxford, Oxford University Press. (în variantă electronică) = *Oxford English Dictionary.*
(The) Oxford-Hachette French Dictionary. French-English, English-French, 1997, ediţia a doua, Oxford, New York, Toronto, Oxford University Press. = *Oxford-Hachette.*
(Le) Petit Larousse, 2010. (în variantă electronică) = *Le Petit Larousse.*
Poirier, Claude (coord.), 1985, *Trésor de la langue française au Québec. Dictionnaire du français québécois. Volume de présentation*, Sainte-Foy, Les Presses de l'Université Laval. = Poirier 1985.
Poirier, Claude (coord.), 1998, *Trésor de la langue française au Québec. Dictionnaire historique du français québécois. Monographies lexicographiques de québécismes*, Sainte-Foy, Les Presses de l'Université Laval. = Poirier 1998. = *Trésor de la langue française au Québec.*
Rey-Debove, Josette, Gilberte Gagnon, 1980, *Dictionnaire des anglicismes*, Paris, Le Robert. = Rey-Debove.
(Le) Robert-Collins Super Senior. Grand dictionnaire anglais-français, 1995, Glasgow, Great Britain, Scarborough, Canada, Paris, Harper Collins Publishers, Dictionnaires le Robert. = *Le Robert-Collins Super Senior.*
Terminologie du golf. Lexique, 2002, Québec, Office de la langue française avec la participation du Ministère de l'Éducation. = *Terminologie du golf.*
(Le) Trésor de la langue française informatisé: http://atilf.atilf.fr/tlf.htm = *Le TLF*.
(Random House) Webster's Unabridged Dictionary, 1997, ediţia a doua, New York, Random House. = *Webster's Unabridged Dictionary.*
Webster's Unabridged Dictionary. (în variantă on-line) http://www.merriam-webster.com/dictionary/trip = *Webster's Unabridged Dictionary on-line.*

BIBLIOGRAFIE

Bédard, Édith, Jacques Maurais (ed.), 1983, *La norme linguistique*, Québec, Paris, Conseil de la langue française, Le Robert.
Darbelnet, Jean, 1976, *Le français en contact avec l'anglais en Amérique du Nord*, Travaux du Centre international de recherche sur le bilinguisme/ Publications of the International Center for Research on Bilingualism, A – 12, Québec, Les Presses de l'Université Laval.
Fishman, Joshua A., 1983, „Aménagement et norme linguistiques en milieux linguistiques récemment conscientisés", în Bédard, Édith, Jacques Maurais (ed.),

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)

La norme linguistique, Québec, Paris, Conseil de la langue française, Le Robert, p. 383–394.

Francard, Michel, 2001, „Le français de référence. Formes, normes et identités", în Francard, Michel, Geneviève Geron, Régine Wilmet (ed.), *Le français de référence. Constructions et appropriations d'un concept. Actes du colloque de Louvain-la-Neuve. 3–5 novembre 1999*, Louvain-la-Neuve, Publié avec le concours de la Fondation Universitaire de Belgique, de la Communauté Française de Belgique, du Service de la langue française et de la Faculté de Philosophie et Lettres UCL, tome II, 27, 1–2, p. 223–240.

Francard, Michel, Geneviève Geron, Régine Wilmet (ed.), 2001, *Le français de référence. Constructions et appropriations d'un concept. Actes du colloque de Louvain-la-Neuve. 3–5 novembre 1999*, Louvain-la-Neuve, Publié avec le concours de la Fondation Universitaire de Belgique, de la Communauté Française de Belgique, du Service de la langue française et de la Faculté de Philosophie et Lettres UCL, tome II, 27, 1–2.

Gagné, Gilles, 1979, „Quelques aspects 'socio-linguistiques' du français au Canada et au Québec", în Valdman, Albert (ed.), *Le français hors de France*, Paris, Éd. Honoré Champion, p. 33–59.

Gumperz, John, 1989, *Engager la conversation. Introduction à la sociolinguistique interactionnelle*, Paris, Les Éditions de Minuit.

Labov, William, 1972, *Sociolinguistic Patterns*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press.

Riegel, Martin, Jean-Christophe Pellat, René Rioul, 1994, *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadrige, PUF, 2e édition „Quadrige".

Sala, Marius, 1997, *Limbi în contact*, Bucureşti, Editura Enciclopedică.

Valdman, Albert (ed.), 1979, *Le français hors de France*, Paris, Éd. Honoré Champion.

Antonia CIOLAC
Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Bucureşti

BDD-V2855 © 2015 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:22 UTC)